

TALVISOTA KUHMOSSA

9. AMPUMATARVIKEVARASTOKOMPPANIAN SOTAPÄIVÄKIRJA KUHMON RINTAMALTA

Alkuperäisestä sotapäiväkirjasta luettavaan muotoon muokannut

Matti Halonen 2015

P 3550

22.AVar.K

SOTAPÄIVÄKIRJA

1.1.1940 – 17.4.1940

Muutettiin 17.4.1940 alkaen

9.A.var.K:ksi

Oulu

23.12.1939	12.30	Aseteknikko Haavistolta tuli puhelinmääräys: Komppania kuormausvalmiiksi.
	14.15	Aseteknikko Haavistolta puhelinmääräys: Komppania kuormausvalmiiksi klo 15.00 mennessä.
	15.30	Komppania marssi vänrikki Hakalan johdolla asemalle.
	17.00	Alkoi kuormaston ja komppanian kuormaus.
	18.00	Kuormaus suoritettu.
	21.00	Ruokailu.
	24.00	Juna lähti liikkeelle.
24.12.1939	07.00	Juna saapui Kiehimän pysäkille.
	07.15	Ruokailu.
	07.30	Alkoi purkaminen.
	08.30	Purkaminen suoritettu.
	11.00	Ilmahälytys Kiehimässä. Viholliskoneita ei ilmaantunut. Kuormasto liittyi kolonnaan. Komppania jäi Kiehimään odottamaan autokuljetuksia.
	13.00	Kolonna lähti marssimaan Kiehimästä Puolangalle.
	18.00	Kolonna saapui Törmänmäkeen, missä yöpyi.
24.12.1939 -25.12.1939		Komppania siirrettiin autoilla Kiehimästä Puolangalle.
25.12.1939	09.00	Kolonna jatkoi marssiaan.

	15.00	Kolonna saapui Röllinmäkeen missä yöpyi. Kersantti Tiainen ja kaksitoista miestä komennettiin Ylinäljängään. Tehtävä: Perustaa ATP.
26.12.1939	08.00	Kolonna marssi edelleen.
Puolanka		
	13.00	Kolonna saapui Puolangalle, missä kuormastot hajaantuivat komppanioittensa majoituspaikkoihin.
	19.00	Alikersantti Lammi ja kymmenen miestä komennettiin Hyrynsalmelle.
27.12.1939 -30.12.1939		Ei mainittavaa.
31.12.1939	24.00	Vänrikki Vanhanen ja 50 miestä komennettiin Perangalle sotasaalista keräämään.
1.1.1940		Ei mainittavaa.
2.1.1940		Ei mainittavaa.
3.1.1940	02.00	Vänrikki Vanhasen komennuskunta palasi Puolangalle.
	10.30	Ilmahälytys jonka aikana yksi lentokone lensi Puolangan kirkonkylän yli ver-raten korkealla. Ei pudottanut pommeja eikä ampunut. Oma ilmatorjunta on passiivista.
4.1.1940	10.45	Ilmahälytys. Yksi viholliskone ampui konekiväärillä. Ei vahinkoja.
	12.25	Jälleen ilmahälytys. Yksi viholliskone lensi kirkonkylän yli. Ampui konekiväärillä tuloksetta.
5.1.1940	13.00	Puhelinsanoma Kajaanista, majuri Vihmalta: Kirjallinen suunnitelma komppa-nian siirtämisestä Hyrynsalmelle. Annettiin käsky komppanian eri majoitusosastoille suojahautojen kaivamisesta majoituspaikkojensa läheisyyteen.
6.1.1940		Annettiin käsky kersantti Tiaiselle ATP:n siirtymisestä.
7.1.1940	08.00	Komppanian päällikkö, yksi upseeri, kolme aliupseeria ja yksi korpraali lähti-vät majoitustiedusteluun komppanialle määrättyyn uuteen sijoituspaikkaan.
8.1.1940	10.30	Annettiin komppanialle käsky valmistautua lähtöön Hyrynsalmelle sotasaalista evakuoimaan.
Hyrynsalmi		
	18.00	Komppanian pääosa lähti komppanian päällikön johdolla Hyrynsalmelle.
	20.00	Osasto saapui Hyrynsalmen Suojeluskuntatalolle. Autot lähtivät noutamaan komppanian jälkiosaa.
9.1.1940	01.00	Komppanian jälkiosa saapui Hyrynsalmelle. Komppania yöpyi Apteekin talossa.

Vänrikki Vanhanen, komppanian toimisto, toimitusjoukkue ja osa komppaniasta jäi Puolangalle vartio ynnä muita tehtäviä varten.

	08.00	Tiedusteltiin ja määrättiin komppanialle majoituspaikat.
	11.00	Ruokailu.
	13.00	Alkoi sotasaaliin kuormaaminen Hyrynsalmen asemalla.
8.1.1940 -19.1.1940		Komppanian Puolangalla olevan osaston suhteen ei erikoista mainittavaa.
8.1.1940 -19.1.1940		Välisenä aikana komppanian Hyrynsalmella oleva osasto kuormasi sotasaalis-materiaalia Hyrynsalmen asemalla. Samanaikaisesti oli myös jonkin verran vihollisen ilmatoimintaa. Koneita näyttäytyi silloin tällöin, ampuivat kone-kivääreillä sekä pudottivat pommeja, jotka enimmäkseen olivat palopommeja. Ei vahinkoja.
19.1.1940	12.00	Komppanian Puolangalla oleva osa sai käskyn siityä Hyrynsalmelle.
	24.00	Lähti vänrikki Hakala, yksi aliupseeri ja 12 miestä Sotkamoon majoitus-, ja varastotiedusteluun.
20.1.1940	10.00 -15.00	Välisenä aikana saapui komppanian Puolangalta tuleva osasto Hyrynsalmelle ja liittyi komppaniaan.
	11.30	Ilmahälytys. Kaksi vihollisen pommikonetta joka pudottivat parikymmentä pommia. Tuli vain vähäisiä aineellisia vaurioita.
	19.00	Komppanian päällikön käsky: Komppania Hyrynsalmen asemalle kuormaus-valmiiksi klo 21.00 mennessä.
	20.45	Komppania Hyrynsalmen asemalla.
	23.00	Suoritettiin kuormaus.
	23.45	Saapui osasto Lammi joka liittyi komppaniaan.
21.1.1940	00.30	Juna lähti liikkeelle.
Sotkamo		
	08.30	Saavuttiin Sotkamon asemalle, minkä jälkeen välittömästi suoritettiin junan purkaminen.
	10.00	Komppania lähti asemalta marssien sijoituspaikkaansa Riekinrantaan.
	11.45 -12.30	Komppania saapui majoituspaikkaansa Riekinrannan Härkölään.
22.1.1940		Komppanian päällikkö kävi edessä ATp:n tiedustelussa.
23.1.1940		Ei mainittavaa.
24.1.1940		Ei mainittavaa.
25.1.1940	09.30	Lähti osasto Lammi eteen ATp:lle.

	11.30	Osasto Hakala lähti Kuhmoon.
25.1.1940	16.00	Lähti ryhmä Muttilainen Sotkamon kirkonkylään, tehtävänä bensiini jakelu- paikkojen otto komppanian huoltoon.
27.1.1940		Ei erikoista mainittavaa.
28.1.1940	23.00	Ryhmä Vasenius lähti osasto Hakalaan.
30.1.1940	07.45	Saapui ryhmä Vasenius komennukselta osasto Hakalasta.
31.1.1940		Ei erikoista mainittavaa.
1.2.1940		Ei erikoista mainittavaa.
2.2.1940		Ei erikoista mainittavaa.
3.2.1940	01.30	Käsky: Neljä Pk-ryhmää hälytysvalmiina.
4.2.1940		Uusi käsky: 1+9 valmiina siirrettäväksi eteen, sekä 2+18 hälytysvalmiina.
	18.00	Kersantti Romsu + 9 miestä eteen.
	22.15	Lähti 2+18 miestä eteen.
5.2.1940		Ei erikoista mainittavaa.
6.2.1940		Ei erikoista mainittavaa.
7.2.1940		Ei erikoista mainittavaa.
8.2.1940		Ei erikoista mainittavaa.
9.2.1940		Ei erikoista mainittavaa.
10.2.1940		Ei erikoista mainittavaa.
11.2.1940		Ei erikoista mainittavaa.
12.2.1940		Ei erikoista mainittavaa.
13.2.1940	10.00	Kolme konetta käsittävä vihollisen lentue pudotti toistakymmentä pommia kylän länsipään kohdalle pellolle ja metsään. Ei vahinkoja.
	13.30	Vihollinen pommitti jälleen kylän länsipäätä. Ei vahinkoja.
14.2.1940		Ei mainittavaa.
15.2.1940		Ei mainittavaa.
16.2.1940		Ei mainittavaa.
17.2.1940		Ei mainittavaa.

18.1.1940		Ei mainittavaa.
19.1.1940		Ei mainittavaa.
20.1.1940		Ei mainittavaa.
21.2.1940	21.00	Vihollinen ampui konekiväärillä tien suunnassa. Eräs pienehkö riihirakennus syttyi tuleen valokuovapatruunan luodista. Palo saatiin sammumaan jo alkuunsa, joten vauriot olivat vähäiset.
23.2.1940 -3.3.1940		Välisenä aikana ei tapahtunut mitään tavallisuudesta poikkeavaa. Täydennys toimi moitteettomasti, vaikka vihollisen lentovoimat yrittivät häiritä sitä kaikin tavoin. Tavarankuljetus toimitettiin enää ainoastaan öisin, sillä päivällä oli erikoisesti Sotkamo Kuhmo maantie venäläisten lentokoneiden silmälläpidon alaisena. Häiritsemislentoja tapahtui kyllä tien suunnassa öisinkin, mutta toimintaa ne eivät kyenneet ehkäisemään.
4.3.1940		Komppania päällikkö sai määräyksen siirtää AKM Kuhmoon, lähelle Jämäksen kasarmia missä jo ennestään sijaitsi ATp 1. Miehistön kuljetus tapahtui heti. Ainoastaan vänrikki Hakala jäi viiden miehen kanssa hoitamaan bensiinivarastoa. Muu varasto siirrettiin Jämäkseseen. Komppania kuusi hevosta suuntasi myös matkansa Jämästä kohti, yhden jäädessä vänrikki Hakalan käyttöön.
	23.00	Käsky: yksi upseeri, kolme aliupseeria ja 20 miestä hälytysvalmiina.
	24.00	Vänrikki Vanhasen johdolla lähti kolme aliupseeria ja 20 miestä eteen. Osasto komennettiin Kuhmon Löytövaaraan täydennykseksi JR 65:lle.
5.3.1940		Varaston siirtäminen Jämäkseseen jatkui. Myös komppania hevoskolonna saapui perille. Telttojen teko suoritettiin sillä komppanialle tuli telttamajoitus.
6.3.1940		Sekä miehistön, että hevosten telttojen viimeistelyä, varastotien kuntoon laittoa ja varastojen järjestelyä.
	22.00	Uusi käsky: 7 aliupseeria ja 12 miestä hälytysvalmiina.
	23.00	Myös tämä osasto lähti alikersantti Lehtovirran johdolla Kuhmon Löytövaaraan täydennykseksi JR 65:lle.
7.3.1940 -12.3.1940		Välisenä aikana komppanian jäänteet toimivat Jämäksessä. ATp 1 yhdistettiin AKM:ään, samoin ATp 1:n hallussa ollut asevarasto. Komppania joutui toimimaan tänä aikana hiukan puutteellisissa olosuhteissa. Miehiä oli vähän, kiireessä valittu paikka oli sopimaton epätasaisen maaston ja harvan suojaton metsän oli huono suuren varaston säilytyspaikkana. Osa tarvikkeista oli usein sijoitettava aivan Sotkamon Kuhmon maantien viereen. Kuitenkin ne jäivät vihollisen lentäjiltä huomaamatta. Komppaniasta komennetut osastot toimivat kukin omissa paikoissaan. Vänrikki Hakala hoiti bensiinivarastoa Riekinrannassa ja kersantti Muttilaisen ryhmä toimi Sotkamon kirkonkylässä bensiinin jakopaikoissa. Kersantti Tiainen oli edelleen ATp:ssä Piispajärvellä. Toiset komennetut osastot ottivat aktiivisesti osaa taisteluun. Kersantti Romsin ryhmä Lammasperässä 9./Kevytkomppaniassa ja alikersantti Vaseniuksen osasto Kälkäessä JR 27;n Esikuntakomppaniassa. Vänrikki Vanhasen ja alikersantti Lehtovirran osastot toimivat JR 65:n eri komppanioissa Kuhmon Löytövaarassa.

- 13.3.1940 Aamulla oli vihollisen lentotoimintaa Sotkamon Kuhmon tien suunnassa erikoisen vilkasta.
- 10.30 Noin klo 10.30 komppanian päällikkö sai ”Ansasta” puhelinsanoman: Suomen ja Neuvostoliiton hallitusten välillä tekemän sopimuksen perusteella lopetetaan vihollisuudet 13.3.40 klo 11.00. Tästä aikamäärästä alkaen lakkaa kaikenlainen taistelutoiminta ehdottomasti. Aseen on käytösallittu ainoastaan itsepuolustukseen.
- 11.00 Lakkasi taistelutoiminta 3 kk ja 13 pv kestäneen sodan jälkeen tuli rauha.
- Komppanian sodanaikainen toiminta kävi yleensä suunnitelman mukaisesti vaikka siitä kyllä jouduttiin poikkeamaankin. Sodan alkuaikoina joutui ainoastaan osa komppaniasta toimimaan sille määrätyissä tehtävissä, osan joutuessa olemaan muissa töissä. Mutta heti Sotkamoon saavuttua koko komppania sai osallistua varsinaiseen tehtäväänsä. Komppanian alkuperäinen joukkuejako ei kylläkään tullut kysymykseen, vaan eri joukkueet joutuivat toimimaan osittain sekaisin.
- Toiminnan suurimpana haittana oli venäläisten keskeytymätön lentotoiminta, joka komppanian toiminta-alueella oli erikoisesti suunnattu huollon ehkäisemiseksi. Tarvikkeiden kuljetus täytyi sen vuoksi toimittaa ainoastaan öisin, mistä taas johtui omat hankaluutensa pimeän vuoksi. Sotkamon Kuhmon maantie oli kuitenkin hyvässä kunnossa, ehkä paikoin liian kapea varsinkin sen loppupäässä, niin että pitkällä autokolonnilla oli sivuuttamisvaikeuksia. Kuljetusmatkat olivat ehkä myös liian pitkät. Esimerkiksi AKM:n ja ATP 2:n väli oli yli 90 km, mutta talven pimeimpänä aikana autot ehtivät yön aikana matkan edestakaisin. ATP:n eri sijoituspaikoista AJP:lle oli joskus matkaa yli 20 km, mikä johtui nopeasti etenevästä rintamasta. Jalkaväen a-tarvikkeita, siis kiväärin, konekiväärin ja pikakiväärin sekä konepistooli patruunoita saatiin riittävästi. Suomalaisista kranaatinheittimen ammuksista oli puute. Samoin oli puute suomalaisista varsikäsikranaateista.
- (Komppanian kokemusten perusteella suomalaisia varsikäsikranaatteja käytettiin eniten, koska miehistö osasi niitä parhaiten käyttää. Munakäsikranaatteja taasen, sekä suomalaisia, että ulkomaalaisia tuotiin usein rintamalta takaisin, kun miehistö ei ollut tottunut niitä käyttämään.)
- Sodan loppupuolella oli myös jonkin verran puutetta tykin ammuksista. A-tarvikkeet saatiin ajoissa perille paria poikkeusta lukuun ottamatta, jolloin ammusautot olivat ajaneet harhaan.
- Sodan loputtua palautettiin komennetut osastot takaisin komppaniaan. Samalla saatiin tiedot taisteluihin osaa ottaneiden menetyksistä. Komppani oli tehnyt velvollisuutensa etulinjoillakin. Menetykset olivat: 11 kaatunutta, 22 haavoittunutta ja 2 miestä oli kadoksissa.
- 22.A.var.K oli myös antanut panoksensa isänmaan puolesta.
- 14.3.1940 AKM siirrettiin Kuhmon Jämäksestä entiseen paikkaansa Sotkamon Riekinrantaan. Kersantti Romsin ryhmä palasi takaisin komppaniaan.
- 15.3.1940 Vänrikki Vanhasen ja alikersantti Vaseniuksen osastot palasivat takaisin komppaniaan. Lajiteltiin sotasaalista sekä tuotiin a-tarvikkeita takaisin rintamalta.
- 16.3.1940 -24.3.1940 Rintamalta tuodun sotasaaliin sekä muun tavaran lajittelua.
- 25.3.1940 Kersantti Lammin ryhmä ATP 2:sta takaisin komppaniaan.

26.3.1940 -1.4.1940	Edelleen tavaran lajittelua ja siirtämistä AKM:stä Sotkamon asemalle ja junaan lastaamista.
2.4.1940	Kersantti Muttilaisen ryhmä palasi takaisin komppaniaan.
3.4.1940 -5.4.1940	Loppu AKM:n varastosta Sotkamon asemalle ja lastaus junaan.
4.4.1940 -12.4.1940	AKM:n jätettyjen a-tarvikkeiden sekä varusteiden lajittelua ja siirtäminen ulko-varastosta sisävarastoon.
13.4.1940	Rauhanomainen päiväpalvelus. Kersantti Tiaisen ryhmä palasi komppaniaan.
14.4.1940	Vääpeli Vittaniemen ryhmä Jämäksestä komppaniaan. Kersantti Lammi + viisi miestä lähti komennukselle Nurmekseen.
15.4.1940 -16.4.1940	Rauhanomaista päiväpalvelusta. Varusteiden kuntoon laittoa, majoitus-, ja varastoalueen pudistusta
17.4.1940	9.Div. Huoltokäsky N:o 1 22.A.Var.K muutetaan 9.A.var.K:ksi.

